

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОГНОЗУВАННЯ ЦИКЛІЧНОЇ ДИНАМІКИ ФУНКЦІОНУВАННЯ АГРАРНОГО РИНКУ

Горлачук М.А., к.е.н., доц.

Тернопільський національний економічний університет

(м. Тернопіль, Україна)

Найважливішим завданням функціонування і регулювання ринкової економіки, зокрема, аграрного ринку, є розроблення та реалізація стратегії економічного розвитку за допомогою механізмів прогнозування, програмування і планування. При здійсненні певної діяльності, прийнятті управлінських та господарських рішень, особливо тих, що стосуються функціонування ринку в цілому, необхідно передбачити, як буде змінюватися у майбутньому об'єкт дослідження або регулювання.

Традиційний метод передбачення майбутнього – екстраполяція тенденцій, які склалися у минулому – широко використовується у сфері господарської діяльності і управління окремими економічними процесами. Перевагою даного методу є зручність розрахунків. Однак при нелінійних залежностях – приміром, циклічних коливаннях, які характерні для аграрного ринку, його використання призводить до неповного врахування впливу факторів на досліджуванні процеси, на основі чого можна зробити недостатньо достовірні висновки.

Передбачення майбутнього – найбільш складний дослідницький процес у визначенні основних економічних параметрів розвитку аграрного ринку, що потребує об'єднання теоретичних знань з досвідом. Основи теорії передбачення майбутнього закладені вченим-економістом М.Д. Кондратьєвим. Основні положення його теорії передбачення у сучасному трактуванні є наступними:

1. Передбачення майбутнього будується на глибокому науковому пізнанні закономірностей побудови, динаміки і взаємозв'язків прогнозованого об'єкта.

2. Найскладнішим та відповідальним елементом передбачення майбутнього є прогнозування циклічної динаміки досліджуваних об'єктів, зміни циклів і фаз, періодичності появи кризових явищ.

3. За М.Д. Кондратьєвим є три типи передбачення. Перший тип – це передбачення нерегулярних явищ. Другий тип – це передбачення явищ, які в своєму розвитку мають ту чи іншу циклічність. Третій тип передбачення заснований на передбаченні тих чи інших спільних тенденцій, наприклад, тенденцій економічного зростання, динаміки відтворення виробництва, динаміки різних категорій прибутку тощо.

Спіраючись на теорію передбачення М.Д. Кондратьєва та існуючі методи прогнозування, можна сформулювати основні напрямки і

встановити кількісні параметри циклічної динаміки функціонування аграрного ринку, а саме – обсяги виробництва, споживання, попиту і пропозиції на перспективу.

В цілому, умовно, існує три різновиди прогнозів. До першого із них належать прогнози, які визначають тенденції і перспективи розвитку певного процесу від сучасного стану до якоїсь дати в майбутньому. Другий різновид – прогнози, що визначають найбільш ймовірний стан явища на певну визначену дату у майбутньому. Третій різновид – прогнози, що характеризують бажаний стан явища, процесу в майбутньому.

З метою прогнозування циклічних залежностей функціонування аграрного ринку можна використати модель, що дозволяє схематизувати циклічні коливання аграрного ринку і охарактеризувати можливі напрями розвитку прогнозованих економічних процесів у майбутньому.

Обсяги виробництва в середньо- і довгостроковому періодах визначають циклічні коливання пропозиції (реалізації) продукції на ринку. В короткостроковому періоді часу, особливо на продовольчому ринку, потрібно враховувати також посилену дію таких факторів як передсвяткові, святкові, вихідні і робочі дні, споживчі інтереси покупців, раціональне використання коштів і продуктів тощо. В цей період, про що свідчать попередні дослідження, реалізація і попит на продукцію стрімко зростають.

Таким чином, виходячи із положення М.Д. Кондратьєва про статистику і циклічну динаміку прогнозованого об'єкта, можна сформулювати існуючу парадигму взаємозв'язків між різного роду періодичними коливаннями, що відбуваються на аграрному ринку.

Прогнозування розвитку аграрного ринку повинно ґрунтуватись на вказаній системі різновидів прогнозів і здійснюватись з урахуванням встановлених закономірностей періодичних циклічних коливань, тенденцій часово-просторової стійкості виробництва, наявної кількості виробників, ринкової інфраструктури та необхідності забезпечення збалансованості між виробництвом (пропозицією), платоспроможним попитом і науково обґрунтованими раціональними нормами споживання продукції на душу населення.

Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О. Ф. (м. Суми, 24–26 квітня 2013 р.) : у 4 т. / за заг. ред. О. В. Прокопенко. – Суми : Сумський державний університет, 2013. – Т. 1. – С. 60-61.